

คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ

รายงานการประชุม

คณะอนุกรรมการพัฒนาและส่งเสริมการวิจัยในกระบวนการยุติธรรม
ครั้งที่ ๒/๒๕๖๐

วันพุธที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๐ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๑.๐๐ น.

ณ ห้องประชุมกิจการยุติธรรม ๑ (JA) ชั้น ๙ อาคารรัฐประศาสนภักดี
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษาฯ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ

ผู้มาประชุม

๑. ศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล	ประธานอนุกรรมการ
๒. ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม
นายธนรัตน์ ทังทอง	อนุกรรมการ
๓. ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด
นายกฤษฎา บุญยสมิต	อนุกรรมการ
๔. ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
พันตำรวจเอก ธนวัตร วัฒนกุล	อนุกรรมการ
๕. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
นางสาวอุไร เชื้อเย็น	อนุกรรมการ
๖. ผู้แทนสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย
นางสาวโสมนัส เจือศรีกุล	อนุกรรมการ
๗. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
นางศิริสา ไชยหมาน	อนุกรรมการ
๘. ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งประธานอนุกรรมการให้ความเห็นชอบ
รองศาสตราจารย์ ดร.เดชา สังขวรรณ	อนุกรรมการ
๙. ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม
นายวัลลภ นาคบัว	อนุกรรมการ
๑๐. นางอุษา จันทลอย บุญเปี่ยม	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๑. นางสาวสุวดี ไหลพิงทอง	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๒. นางสุภัทรา ปากสิทธิ์ วัชรธมฺสีกขิตติ์	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

/ผู้ไม่มา...

ผู้ไม่มาประชุม

๑. ผู้แทนสำนักงานศาลปกครอง
นายบรรยาย นาคยศ	ติตราชการ
๒. ผู้แทนสำนักงานงบประมาณ
นายพนม แผงฤทธิ์	ติตราชการ
๓. ผู้แทนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
ศาสตราจารย์ ดร.อิสรา ศานติศาสตร์	ติตราชการ
๔. ดร.สิริพร พิทยโสภณ	ติตราชการ

ผู้เข้าร่วมประชุม

๑. พันตำรวจเอกสุรพงศ์ เปล่งขำ	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๒. นางสาวชุตินมพันธ์ วรเชษฐบัญชา	สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
๓. นายไชยสุวัฒน์ ฤกษ์เงิน	สำนักงานกิจการยุติธรรม
๔. นางสาวกัลยา ถ้ำทอง	สำนักงานกิจการยุติธรรม
๕. นางสาวสวธา สงเพชร	สำนักงานกิจการยุติธรรม

เริ่มประชุมเวลา ๐๙.๐๐ น.**ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ**

ฝ่ายเลขานุการฯ ขออนุญาตประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบว่าวันนี้มีอนุกรรมการลาการประชุม จำนวน ๔ ท่าน ประกอบด้วยผู้แทนสำนักงานศาลปกครอง ผู้แทนสำนักงานงบประมาณ ผู้แทนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๑ ท่าน ได้แก่ ดร.สิริพร พิทยโสภณ

มติที่ประชุม รับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องรับรองรายงานการประชุม

ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๙

ฝ่ายเลขานุการฯ ได้จัดทำรายงานการประชุมคณะกรรมการพัฒนาและส่งเสริมการวิจัยในกระบวนการยุติธรรม ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๐ ส่งให้อนุกรรมการทุกท่านพิจารณาแล้ว เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ทั้งนี้ ผู้แทนสำนักงานงบประมาณมีความประสงค์ขอแก้ไขรายงานการประชุมและส่งรายละเอียดให้ฝ่ายเลขานุการฯ ปรับแก้ไข โดยฝ่ายเลขานุการฯ ได้ดำเนินการแก้ไขเรียบร้อยแล้ว

มติที่ประชุม รับรองรายงานการประชุม

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเพื่อทราบ

๓.๑ การดำเนินงานของคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช) และคณะกรรมการภายใต้ กพยช.

ฝ่ายเลขานุการฯ ได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการ
/พัฒนา...

พัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) และคณะอนุกรรมการภายใต้ กพยช. โดยปัจจุบัน กพยช. ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อทำหน้าที่พิจารณาและกำหนดแนวทางการบริหารงานยุติธรรมในด้านต่างๆ จำนวนทั้งสิ้น ๑๐ คณะ ประกอบด้วย

๑. คณะอนุกรรมการประสานและพัฒนาระบบงานยุติธรรม
๒. คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้
๓. คณะอนุกรรมการพัฒนาและส่งเสริมการวิจัยในกระบวนการยุติธรรม
๔. คณะอนุกรรมการพัฒนาความรู้และส่งเสริมคุณธรรมแก่บุคลากรในงานยุติธรรม
๕. คณะอนุกรรมการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรม
๖. คณะอนุกรรมการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนงานในการเตรียมความพร้อมและรองรับการจัดตั้งศาลชั้นต้นและแผนกคดีในศาลยุติธรรม
๗. คณะอนุกรรมการพัฒนานโยบายและประสานงานกระบวนการยุติธรรมจังหวัดชายแดนใต้
๘. คณะอนุกรรมการปฏิรูปกิจการตำรวจ
๙. คณะอนุกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติว่าด้วยงานคุมประพฤติและยุติธรรมชุมชน

๑๐. คณะอนุกรรมการปฏิรูปตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการแต่ละชุดจะมีภารกิจเฉพาะที่แตกต่างกันไปตามอำนาจหน้าที่ ไม่ทับซ้อนกันแต่จะมีความเชื่อมโยงระหว่างกัน เนื่องจากมีเป้าหมายสำคัญคือการพัฒนาระบบการยุติธรรมของประเทศ ในกรณีนี้ ที่ประชุมมีประเด็นข้อสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม ดังนี้

- การรับทราบความคืบหน้าผลการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการในแต่ละชุด ภายใต้ กพยช. สามารถติดตามผลการดำเนินงานได้หรือไม่ อย่างไร ซึ่งฝ่ายเลขานุการฯ ชี้แจงให้ที่ประชุม ทราบว่ารายละเอียดมติการประชุม หรือรายงานการประชุมของกพยช. และคณะอนุกรรมการชุดต่างๆ ภายใต้ กพยช. สามารถอ่านรายละเอียดได้ที่ www.oja.go.th หัวข้อ “คณะกรรมการ กพยช.”

- ความเป็นมาและอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการปฏิรูปตัวชี้วัดประสิทธิภาพกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีที่มาและบทบาทอย่างไร ในกรณีนี้ ฝ่ายเลขานุการฯ ชี้แจงว่า คณะอนุกรรมการชุดนี้ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อกำหนดตัวชี้วัดประสิทธิภาพด้านกระบวนการยุติธรรม โดยมีแนวคิดริเริ่มมาจากสภาพัฒนาการศึกษาระดับปริญญาโท (สพท.) ที่กำหนดนโยบายในการพัฒนาตัวชี้วัดด้านกระบวนการยุติธรรมขึ้น โดยมีสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (TIJ) ที่พัฒนาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวสนับสนุน โดยนำไปสู่การเป็นตัวชี้วัดร่วมด้านกระบวนการยุติธรรมในระดับหน่วยงานต่อไป ซึ่งที่ประชุมเห็นว่าการกำหนดตัวชี้วัดเป็นเรื่องที่ดี และควรจะต้องทำให้เป็นหลักเกณฑ์ร่วมกันของประเทศ

มติที่ประชุม

รับทราบ

๓.๒ กรอบการวิจัยด้านกระบวนการยุติธรรม ๖ ด้าน

ฝ่ายเลขานุการฯ แจ้งให้ที่ประชุมทราบถึงข้อมูลความเป็นมาและแนวคิดสำคัญในการพัฒนารอบวิจัยด้านกระบวนการยุติธรรม ๖ ด้าน รวมถึงข้อเสนอแนะและความเห็นของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องจำนวน ๙ หน่วยงาน ได้แก่ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานประมาณ สำนักงาน

/คณะกรรมการ...

คณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ และสำนักงานศาลปกครอง ซึ่งได้ให้ความเห็นสำหรับการพัฒนากรอบวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรม เพื่อเสนอให้มีการพัฒนาและปรับปรุงแนวทางหรือรูปแบบการศึกษาวิจัยที่สำคัญในแต่ละประเด็น (รายละเอียดปรากฏตามเอกสารประกอบการประชุมวาระ ๓.๒)

ประเด็นอภิปราย

๑. การของบประมาณในแต่ละกรอบวิจัย - ที่ประชุมสอบถามการของบประมาณในแต่ละกรอบการวิจัยว่าจะต้องกำหนด หรือดำเนินการจัดทำอย่างไร มีความจำเป็นจะต้องพิจารณาถึงเหตุผลและความต้องการในการศึกษาวิจัยแต่ละด้านเป็นการเฉพาะด้วยหรือไม่อย่างไร ในการนี้ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ชี้แจงว่าการของบประมาณกรอบวิจัยในแต่ละด้าน สามารถกำหนดงบประมาณตั้งไว้ได้ในแต่ละกรอบ ซึ่งหน่วยงานที่กำหนดงบประมาณจะต้องเตรียมแนวทางการจัดทำหัวข้อวิจัยเพื่อรองรับการศึกษาตามกรอบงบประมาณแต่ละด้านไว้ เพื่อรองรับแนวทางการดำเนินงานและทำให้การของบประมาณมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ ในการเสนองบประมาณปี ๒๕๖๒ ควรผลักดันให้กรอบการวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรมอยู่กลุ่มของโครงการทำทนายไทย ซึ่งจะส่งผลให้มีกรอบวงเงินในการจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้น แต่ทั้งนี้จะต้องมีการกำหนดประเด็นการวิจัยในลักษณะ selected topic หรือกำหนดเป็นชุดโครงการ ซึ่งที่ประชุมเห็นว่าการกำหนดกลุ่มเป้าหมายในเรื่องการวิจัย เช่น การลดปริมาณคดีของศาล การใช้ค่าปรับรายวัน (day fine) จะทำให้เห็นวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการศึกษาชัดเจน

๒. การกำหนดหัวข้อกรอบวิจัย - ที่ประชุมเห็นว่าควรรวบรวมหัวข้องานวิจัยที่มีการจัดทำนอกเหนือที่ได้รับงบประมาณจากรัฐบาล เพื่อให้เห็นภาพกรอบหัวข้อการจัดทำงานวิจัยที่ครอบคลุมและรอบด้านมากขึ้น ทั้งนี้ การพัฒนากระบวนการยุติธรรมในระดับภูมิภาคหรือในระดับต่างประเทศ ควรจะมีกำหนดให้ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้แล้ว ประเด็นมาตรฐานระหว่างประเทศในเรื่องต่างๆ เช่น transnational organized crime กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก ถือเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ ต้องมีการทบทวนกรอบการวิจัยอีกครั้งว่าเป้าหมายในระยะสั้นมีความต้องการประเด็นการวิจัยในเรื่องใด ซึ่งประเด็นการวิจัยอาจไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมก็ได้ โดยในประเด็นนี้อาจนำมาสู่การกำหนดกรอบวิจัยรายประเด็นเพื่อวางเป้าหมายการวิจัยให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

มติที่ประชุม: รับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องเพื่อพิจารณา

แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมงานวิจัยในกระบวนการยุติธรรม กรอบที่ ๑ กระบวนการก่อนการวิจัย (pre research process)

ฝ่ายเลขานุการฯ แจ้งให้ที่ประชุมว่าสืบเนื่องจากการประชุมคณะอนุกรรมการฯ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๐ คณะอนุกรรมการฯ เห็นชอบกรอบแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมงานวิจัยในกระบวนการยุติธรรม ๓ กรอบ เพื่อให้การกำหนดแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมงานวิจัยด้านกระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสถานการณ์วิจัยด้านกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย โดยกรอบแนวทางฯ ประกอบด้วย

/กรอบที่ ๑...

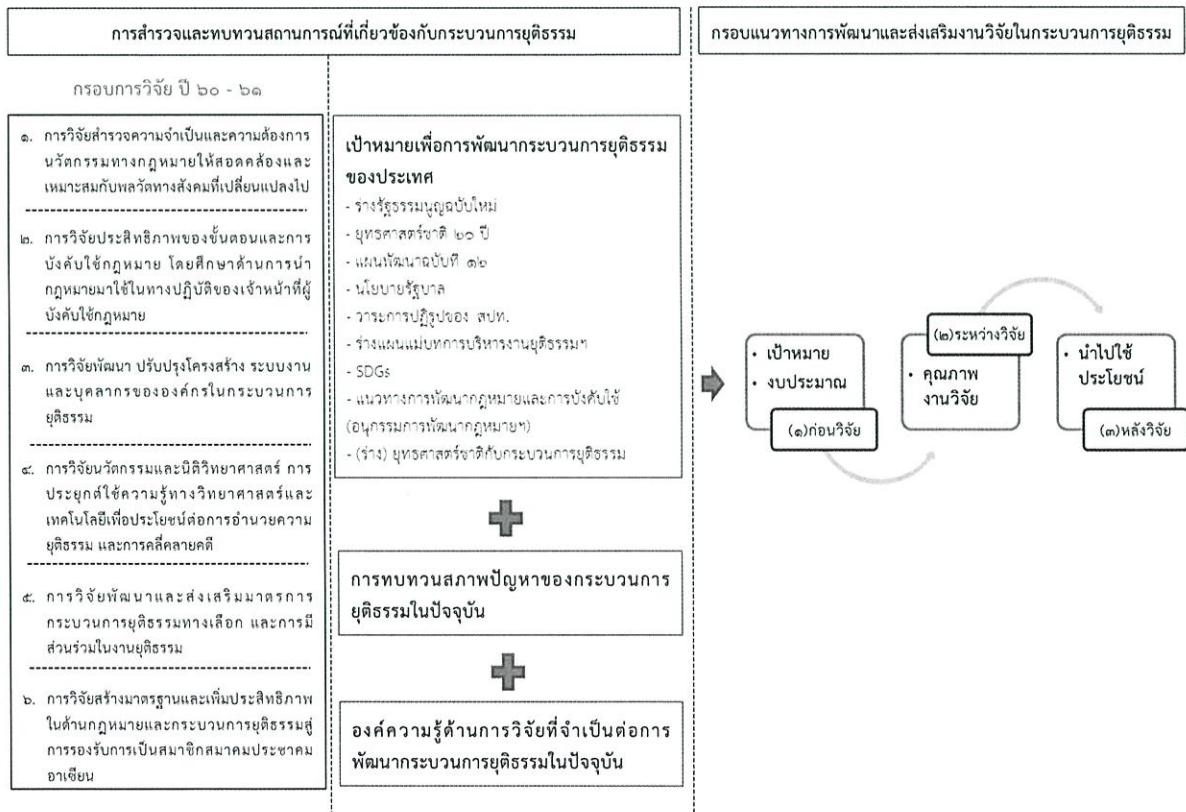
กรอบที่ ๑ กระบวนการก่อนการวิจัย (pre research process) มุ่งเน้นการกำหนดเป้าหมาย/ทิศทางการวิจัย และการบริหารจัดการงบประมาณเพื่อสนับสนุนการวิจัย

กรอบที่ ๒ กระบวนการระหว่างการศึกษาวิจัย (ongoing research process) มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพงานวิจัย และการพัฒนาศักยภาพนักวิจัย

กรอบที่ ๓ กระบวนการหลังการศึกษาวิจัย (post research process) มุ่งเน้นการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ การประเมินผลสำเร็จ การบูรณาการเครือข่ายและความร่วมมืองานวิจัย

ในการนี้ เพื่อให้การดำเนินงานตามกรอบแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมงานวิจัย ในกระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ การพัฒนาการดำเนินงานตามกรอบที่ ๑ กระบวนการก่อนการวิจัย (pre research process) โดยการกำหนดเป้าหมาย/ทิศทางการวิจัย จึงมีความสำคัญเพื่อให้การจัดทำงานวิจัยสอดคล้องตามความต้องการและส่งผลประโยชน์สูงสุดให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนั้น ฝ่ายเลขานุการฯ จึงขอเสนอทิศทางการพัฒนางานตามกรอบที่ ๑ เป็นลำดับแรก ซึ่งการจะพิจารณาเป้าหมาย/ทิศทางการวิจัยและกำหนดนโยบายขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนากรอบที่ ๑ กระบวนการก่อนการวิจัย (pre research process) ฝ่ายเลขานุการฯ พิจารณาแล้วเห็นว่าจำเป็นต้องมีการสำรวจและทบทวนสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม อันประกอบด้วย ๑) กรอบวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรม ๒) ด้าน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑ ๒) เป้าหมายเพื่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศ ๓) การทบทวนสภาพปัญหาของกระบวนการยุติธรรม และ ๔) องค์ความรู้ด้านการวิจัยที่จำเป็นต่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในปัจจุบัน ซึ่งจาก ๔ องค์ประกอบหลักจะนำไปสู่การกำหนดเป้าหมาย/ทิศทางการวิจัยที่เป็นรูปธรรม สร้างงานวิจัยที่มีคุณภาพและสามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรมได้ต่อไป ตามกรอบแนวคิดที่นำเสนอต่อไปนี้

กรอบแนวคิด : การกำหนดเป้าหมาย/ทิศทางการวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรม

ฝ่ายเลขานุการฯ นำเสนอข้อมูลผลการสำรวจและทบทวนสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม นอกเหนือจากกรอบวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรม ๖ ด้านที่กล่าวไปในวาระที่ ๓ แล้ว ได้อธิบายถึง ๓ ประเด็นสำคัญในการสำรวจและทบทวนสถานการณ์ฯ ประกอบด้วย ๑. เป้าหมายเพื่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศ ๘ ด้าน ๒. สภาพปัญหาของกระบวนการยุติธรรมในปัจจุบัน และ ๓. องค์ความรู้ด้านการวิจัยที่จำเป็นต่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรม ตามรายละเอียดดังนี้ ได้แก่

๑. เป้าหมายเพื่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศ ๘ ด้าน ดังนี้

๑.๑ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับลงประชามติ)

๑.๒ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) (การสร้างความสามารถในการแข่งขัน และการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ)

๑.๓ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) (การพัฒนา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม และการบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย)

๑.๔ นโยบายรัฐบาล (การพัฒนาและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการวิจัยและนวัตกรรม และการปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม)

๑.๕ วาระการปฏิรูปประเทศ (แผนปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม) ของสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปท.)

๑.๖ แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๑

๑.๗ เป้าหมายการพัฒนายั่งยืน (Sustainable Development Goals - SDGs)

๑.๘ แนวทางการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ตามมติที่ประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๐ ได้มีมติเห็นชอบแนวทางการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้

ซึ่งจากข้อมูลเป้าหมายเพื่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศที่กล่าวข้างต้นสามารถแสดงให้เห็นทิศทางและสถานการณ์การวิจัยด้านกระบวนการยุติธรรมและฝ่ายเลขานุการฯ ได้สรุปประเด็นสำคัญเพื่อเป็นแนวทางการกำหนดเป้าหมายกรอบวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรมไว้ ๗ ประเด็น ดังนี้

๑. การพัฒนาและส่งเสริมการวิจัยเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมและความสามารถของคนในประเทศ

๒. การพัฒนาและเสริมสร้างองค์ความรู้ที่เป็นนวัตกรรมและสนับสนุนการดำเนินงานให้กับหน่วยงานและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งประชาชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ในขั้นตอนต่างๆ

๓. การพัฒนาระบบยุติธรรมชุมชนและการให้ความช่วยเหลือประชาชน

๔. การปฏิรูปองค์กรในกระบวนการยุติธรรม

๕. การสร้างกลไก “ยับยั้ง” และ “สร้างความตระหนักรู้” เพื่อป้องกันการทุจริต

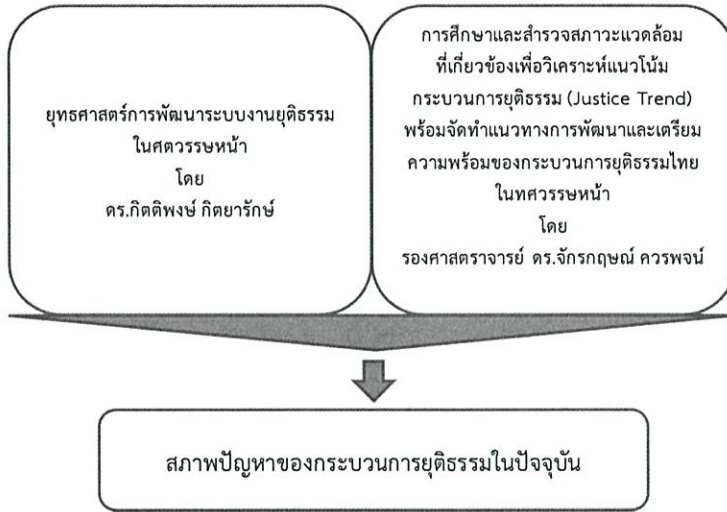
๖. การพัฒนากระบวนการจัดทำนโยบายสาธารณะรวมถึงกฎหมาย กฎ ระเบียบ ให้มีคุณภาพและมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

๗. การปฏิรูปการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้โทษร้ายแรง

๒. ผลการทบทวนสภาพปัญหาของกระบวนการยุติธรรมในปัจจุบัน โดยสรุปตาม

แผนภาพได้ ดังนี้

การสำรวจและทบทวนสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม

ปัจจุบัน ได้ดังนี้

จากการศึกษาวิจัยเบื้องต้น สามารถสรุปสภาพปัญหาของกระบวนการยุติธรรมใน

ที่เปลี่ยนแปลงไป

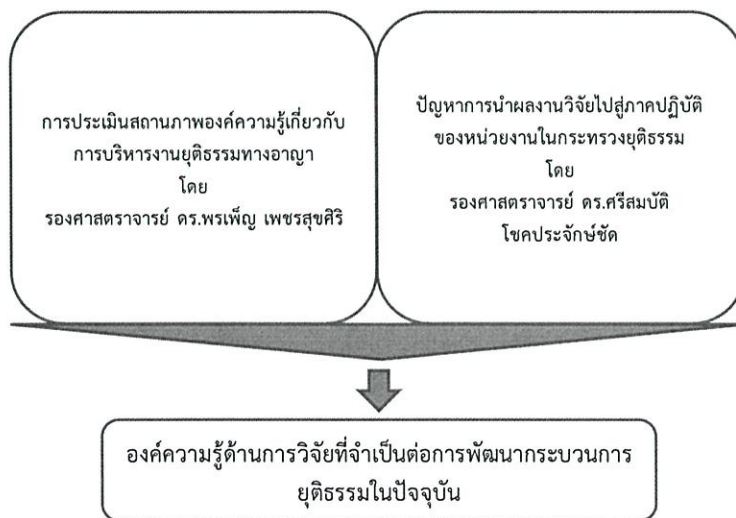
๒.๑ กฎหมายที่ล้าหลังไม่สอดคล้องและเหมาะสมกับพลวัตทางสังคมและเทคโนโลยี

๒.๒ ขั้นตอนวิธีพิจารณาคดีที่ไม่กระชับ สะดวก และรวดเร็ว

๒.๓ บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมขาดจิตสำนึกและขาดทัศนคติที่ดีในการบริการ ความยุติธรรมแก่ประชาชน รวมถึงองค์ความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานที่ทันสมัย

๓. องค์ความรู้ด้านการวิจัยที่จำเป็นต่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรม ในปัจจุบัน โดยสรุปตามแผนภาพได้ ดังนี้

การสำรวจและทบทวนสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม

/จากการ...

จากการศึกษาวิจัยเบื้องต้น สามารถสรุปองค์ความรู้ด้านการวิจัยที่จำเป็นต่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในปัจจุบัน ได้ดังนี้

- ๓.๑ หัวข้อการวิจัยต้องมีลักษณะสหวิชาการ มีการบูรณาการในภาพรวม
- ๓.๒ มีระเบียบวิธีวิจัยที่ชัดเจน เห็นผลที่จะได้จากงานวิจัย
- ๓.๓ ต้องพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดบุคลากรด้านการวิจัย

ประเด็นอภิปราย

ที่ประชุมได้ร่วมอภิปรายและให้ข้อเสนอแนะต่อเป้าหมาย/ทิศทางกรวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรมตามที่ได้ฉายเลขานุการฯ เสนอ เพื่อพัฒนารอบแนวคิดและทิศทางกรวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรม ในประเด็นที่สำคัญสรุปได้ ดังนี้

๑. การพิจารณากรอบแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมงานวิจัยฯ จากเป้าหมายเพื่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศ

ฝ่ายเลขานุการฯ นำเสนอสรุปการทบทวนเป้าหมายการพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศ โดยกำหนดกรอบการพัฒนาวิจัยไว้ ๗ ด้าน ซึ่งที่ประชุมมีประเด็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

๑.๑ เห็นควรเพิ่มประเด็นพิจารณาในเวทีการประชุมระหว่างประเทศด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรม อาทิ การประชุมคณะกรรมการสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา (UN Commission on Crime Prevention and Criminal Justice – CCPCJ) การประชุมคณะกรรมการยาเสพติดของสหประชาชาติ (Commission on Narcotic Drugs - CND) การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านกฎหมาย (ASEAN Senior Law Officials Meeting – ASLOM) มาตรฐานต่างๆ ระหว่างประเทศ รวมถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องในเวทีการประชุมอื่นๆ ที่กระทรวงการต่างประเทศได้เข้าไปมีส่วนร่วมในบริบทด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรมและกฎหมายของประเทศไทย เนื่องจากเนื้อหาหรือประเด็นต่างๆ เหล่านี้อาจถือเป็นหัวข้อที่นานาประเทศให้ความสำคัญในการผลักดันและประสานความร่วมมือในระหว่างประเทศ ซึ่งประเทศไทยในฐานะที่เป็นภาคีเครือข่ายความร่วมมือด้านต่างๆ ในระหว่างประเทศ จะต้องดำเนินการรองรับตามมาตรฐานหรือข้อมติสากลด้วยเช่นกัน ฉะนั้น ประเด็นข้อพิจารณาในเวทีระหว่างประเทศ หรือมาตรฐานสากลดังกล่าวสามารถนำมาเป็นทิศทางกรพัฒนาหัวข้อวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศได้ ซึ่งจะเป็นการช่วยเตรียมความพร้อมด้านงานวิจัยให้กับประเทศเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการนำเสนอในเวทีการประชุมระหว่างประเทศที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ต่อไปด้วย ดังนั้นจึงควรกำหนดประเด็นในเรื่องดังกล่าวเพิ่มเติมไว้ในกรอบเป้าหมายการพัฒนาและส่งเสริมงานวิจัยฯ

๑.๒ การพิจารณานโยบายหรือเป้าหมายการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในแต่ละด้าน มาวิเคราะห์หรือกำหนดเป็นกรอบเพื่อพัฒนาหัวข้อกรวิจัย นอกเหนือจากการพิจารณาสาระสำคัญของเนื้อหา นโยบายหรือยุทธศาสตร์แล้ว เห็นควรให้ฝ่ายเลขานุการฯ ศึกษาเพิ่มเติมถึงเป้าหมายของแผน/นโยบายยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนด้วย เพื่อให้การกำหนดหัวข้อกรศึกษาวิจัยสามารถตอบเป้าหมายในการพัฒนาได้อย่างแท้จริง

๑.๓ ที่ประชุมเห็นควรให้พิจารณาเพิ่มเติมหัวข้อในเรื่องการป้องกันอาชญากรรมและการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมของประชาชนเนื่องจากเป็นประเด็นที่สำคัญและยังไม่มีกำหนดไว้อย่างชัดเจน

๑.๔ ประเด็นเรื่องยาเสพติด ที่ประชุมเห็นว่าเป็นประเภทหนึ่งของอาชญากรรม อาจกำหนดไว้ร่วมกับเรื่องการป้องกันอาชญากรรมได้ แต่อย่างไรก็ตาม ในเรื่องการแก้ไขปัญหายาเสพติดและการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ถือเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาล และเป็นปัญหาเรื้อรังที่แก้ไขมาอย่างยาวนานของประเทศ ฉะนั้นการกำหนดแยกหัวข้อนี้ออกมาจึงน่าจะมีความเหมาะสม

โดยสรุป ในประเด็นเรื่องการกรอบเป้าหมายการพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศ ที่ประชุมเห็นควรเพิ่มเติม ๒ ประเด็น ได้แก่ เรื่องการป้องกันปัญหาอาชญากรรมและการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมของประชาชน และเรื่องมาตรฐานและประเด็นพิจารณาในเวทีการประชุมระหว่างประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม

๒. การเสนอแนะสภาพปัญหาด้านกระบวนการยุติธรรมในปัจจุบัน

ฝ่ายเลขานุการฯ นำเสนอสรุปสภาพปัญหาในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งที่ประชุมเห็นชอบด้วยในสาระสำคัญ อย่างไรก็ดี มีประเด็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

๒.๑ ควรศึกษาหรือสอบถามมุมมองจากภาครัฐและภาคเอกชนที่มีต่อสภาพปัญหาในกระบวนการยุติธรรมร่วมด้วย (outside in)

๒.๒ ควรศึกษาสาเหตุ/ปัจจัยของอาชญากรรม หรือการเกิดอาชญากรรมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น ศึกษาถึงตัวผู้กระทำผิด เป็นต้น

๒.๓ ควรพิจารณาผลการศึกษาจากสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (Thailand Development Research Institute - TDRI) ที่ทบทวนสภาพปัญหาและกำหนดทิศทางการพัฒนากระบวนการยุติธรรม เพื่อการจัดทำร่างแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรม (ฉบับที่ ๓) และนำมาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อให้เห็นภาพในอย่างครบถ้วน

๓. การเสนอให้มีผู้เชี่ยวชาญดำเนินการทบทวนและกำหนดเป้าหมาย/ทิศทางการวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรม

ที่ประชุมเห็นชอบให้มีผู้เชี่ยวชาญดำเนินการทบทวนและกำหนดเป้าหมาย/ทิศทางการวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรม เพื่อให้เนื้อหาสาระสำคัญมีความครบถ้วน น่าเชื่อถือ ซึ่งที่ประชุมได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญประกอบการศึกษา ดังนี้

๓.๑ ให้พิจารณาแนวทางให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลในประเด็นเรื่องความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน รวมถึงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งด้วย เช่น การส่งเสริมระบบอนุญาโตตุลาการ เป็นต้น

๓.๒ ให้คำนึงถึงหลักนิติธรรม (Rule of Law) เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ โดยไม่จำเป็นจะต้องเป็นหลักสำคัญในการพิจารณาแต่ควรจะให้พื้นฐานในการวิเคราะห์เป้าหมายภาพรวม ซึ่งเน้นเป้าหมายเรื่อง Culture of Lawfulness

๓.๓ ควรกำหนดการพัฒนารอบวิจัยเป็นในรูปแบบชุดโครงการ เพื่อกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนเป็นพื้นฐานภาพรวม และกำหนดชุดโครงการย่อยเพื่อรองรับเป้าหมายภาพรวม รวมถึงมุ่งเน้นการติดตามประเมินผลและวิจัยวิจัยที่สอดคล้องกับเวทีในระดับโลกด้วย ทั้งนี้ควรเน้นให้มีการกำหนด platform ด้านกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจนเพื่อที่จะสามารถนำมาใช้ (implement) ได้อย่างเป็นรูปธรรม

มติที่ประชุม: คณะอนุกรรมการมีมติ ดังนี้

๑. เห็นชอบกรอบแนวคิดการกำหนดเป้าหมาย/ทิศทางการวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรม โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อกำหนดเป้าหมายฯ ใน ๒ ประเด็น ได้แก่ เรื่องการ

ป้องกันปัญหาอาชญากรรมและการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมของประชาชน และเรื่องมาตรฐาน และประเด็นพิจารณาในเวทีการประชุมระหว่างประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม

๒. เห็นชอบประเด็นสภาพปัญหาของกระบวนการยุติธรรมในปัจจุบัน และมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ สรุปลสาเหตุของปัญหาด้านกระบวนการยุติธรรม และปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการเกิดอาชญากรรม อาทิ ตัวผู้กระทำความผิด หรือสภาพแวดล้อมต่างๆ รวมถึงการรวบรวมมุมมองจากภาคประชาชน ที่สะท้อนสภาพปัญหาในกระบวนการยุติธรรม

๓. เห็นชอบให้มีผู้เชี่ยวชาญดำเนินการทบทวนและกำหนดเป้าหมาย/ทิศทางการวิจัยด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ เห็นควรให้ผู้เชี่ยวชาญดำเนินการสำรวจข้อมูลจากทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชนให้ครบถ้วนรอบด้านยิ่งขึ้น และนำเสนอต่อคณะอนุกรรมการฯ พิจารณาต่อไป

เลิกประชุมเวลา ๑๑.๐๐ น.

(นางสุภัทรา ปากสิทธิ์ วโรตม์สิขิตต์)
นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
ผู้จัดรายงานการประชุม

(นางอุษา จันทพลอย บุญเปี่ยม)
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม
อนุกรรมการและเลขานุการ
ผู้ตรวจรายงานการประชุม